

Drób: dobre żywienie piskląt

Autor: dr Tomasz Hikawczuk

Data: 8 maja 2019

Postępowanie z pisklętami w pierwszych tygodniach jest newralgicznym punktem odchowu, niezależnie od tego czy mamy do czynienia z pisklętami przeznaczonymi na kurczęta brojlery, czy też kury nioski. W zależności od dostępnych warunków (wychów fermowy lub wychów przydomowy) ważne jest odpowiednie dostosowanie żywienia i pozostałych warunków środowiskowych do potrzeb piskląt.

Polska znajduje się w czołówce krajów europejskich pod względem produkcji mięsa drobiowego, gdzie największy udział zajmuje produkcja mięsa pochodzącego od kurcząt brojlerów. W odchowcie kurcząt brojlerów wyróżnia się 3 różne systemy: **intensywny**, **półintensywny** i **ekstensywny**. Poszczególne systemy odchowu różnią się pomiędzy sobą:

- długością czasu odchowu,
- warunkami środowiskowymi,
- rodzajem stosowanych mieszanek,

- sposobem żywienia rodzajem surowców paszowych.

W systemie ekologicznym i organicznym surowce paszowe muszą spełniać określone wymagania dotyczące zakazu stosowania w ich produkcji pestycydów i nawozów sztucznych.

Po przetransportowaniu kurcząt do odchowni niezbędny jest dostęp do wody.

Postępowanie z pisklętami – kurczęta brojlery

W Polsce nadal najpopularniejszym jest odchów intensywny, gdzie brojlery odchowywane są na fermie przez 6–7 tygodni, a następnie transportowane są na ubój. Postęp genetyczny, jakiemu w ostatnich latach podlegały kurczęta brojlery spowodował potrzebę jak najlepszego dostosowania mieszanek treściwych i warunków środowiskowych do potrzeb ptaków.

W pierwszym tygodniu odchovu najważniejszy jest pierwszy dzień, w którym pisklęta są transportowane na fermę. Po transporcie powinno się sprawdzić:

- kondycję piskląt,
- masę ciała (40–45 g),
- prawidłowość budowy ciała (w szczególności kończyn i dokonać ewentualnych brakowań ptaków),
- wielkość pęcherzyka żółtkowego (w zależności od stopnia jego wykorzystania można podjąć decyzję odnośnie zastosowania mieszanki typu prestarter)
- stopień wyrównania piskląt na podstawie masy ciała,
- prawidłowy dostęp do światła o natężeniu 30–40 lx (dzień świetlny powinien trwać

- w pierwszym tygodniu odchowu ok. 23 godz., aby umożliwić pisklątom pobieranie paszy do woli),
- temperaturę w kurniku, która w pierwszych 2 dniach powinna wynosić 31–33°C natomiast w kolejnych dniach jest systematycznie obniżana do ok. 21°C pod koniec 2 tygodnia życia ptaków,
 - dostęp piskląt do wody, poidła nie powinny być zbyt wysoko umieszczone tak aby pisklęta miały do nich swobodny dostęp (dysponując poidłami kropelkowymi można regulować ich wysokość w zależności od wieku ptaków);

Ilość pobranej wody w stosunku do paszy jest wskaźnikiem prawidłowości rozwoju układu pokarmowego piskląt oraz jakością stosowanej diety, gdzie np. **w przypadku zbyt dużej zawartości białka w diecie brojlery tracą apetyt i pobierają większą ilość wody.**

Zapotrzebowanie na składniki pokarmowe związane jest z okresem odchowu, linią kurcząt, płcią (kogutki mają większe zapotrzebowanie niż kurki) oraz oczekiwaną masą końcową.

W pierwszych dniach życia pisklęta wykorzystują zapasy składników pokarmowych zawartych w woreczku żółtkowym, stąd pobranie paszy w tym okresie nie jest jeszcze duże, można zadawać ptakom w tym okresie już mieszankę typu starter. Jednak w intensywnym systemie produkcji można rozważyć wprowadzenie mieszanek typu prestarter w pierwszych dniach odchowu, które będą dla piskląt źródłem glukozy, ułatwiającej wykorzystanie substancji zawartych w woreczku żółtkowym. Pod względem chemicznym są to przede wszystkim tłuszcze.

Komponenty stosowane w mieszankach typu prestarter muszą charakteryzować się wysoką jakością i strawnością oraz co ważne mogą być skażone mykotoksynami. **Pisklęta ze względu na kształtowanie się składu mikroflory jelitowej są podatne na skażenie mikrobiologiczne paszy, co może wpłynąć na zwiększoną liczebność upadków przekraczającą dopuszczalne 5% stada.** Szybkiemu wzrostowi ilości bakterii chorobotwórczych sprzyja również niezapewnienie prawidłowych warunków środowiska np. zbyt ciepły kurnik i wysoka wilgotność oraz niskie pobranie wody skutkują zwiększeniu podatności piskląt na choroby bakteryjne.

Postępowanie w pierwszych 2 tygodniach odchowu kurcząt brojlerów

Starter ma zazwyczaj formę kruszonki lub mikrogranulatu.

Zapotrzebowanie na składniki pokarmowe związane jest z okresem odchowu, linią kurcząt, płcią (kogutki mają większe zapotrzebowanie niż kurki) oraz oczekiwaną masą końcową. Wraz z wiekiem zapotrzebowanie na energię i białko maleje, ale stosunek energii do białka się zwiększa, dlatego też stosowane są 3 lub 4 rodzaje mieszanek treściwych: **prestarter, starter, grower i finisher** (przy czym mieszanka tego typu nie może zawierać **kokcydiostatyków**).

Pisklęta żywione są mieszanką starter, którą stosuje się od przybycia na fermę do 10–14 dnia życia lub od 5 dnia życia jeśli uprzednio stosowana jest mieszanka typu prestarter, jej cena będzie uzależniona od zastosowanych komponentów (głównie śruty kukurydzianej, poekstrakcyjnej śruty sojowej i śruty pszennej). Starter ma zazwyczaj formę kruszonki lub mikrogranulatu. Wpływa na prawidłowy rozwój narządów wewnętrznych, kości i mięśni. **Zawartość białka ogólnego wynosi w tym okresie 21–23%, natomiast energii ok. 12–13 MJ/kg w zależności od intensywności odchowu kurcząt.** Warto zwrócić uwagę również w zaopatrzenie kurcząt w aminokwasy i składniki mineralne.

Tab.1. Zawartość wybranych składników pokarmowych w mieszankach starter dla kurcząt brojlerów zgodnie z wymaganiami firm hodowlanych

Składniki	Brojlery (1–10 dzień odchowu)		
	Ross 308	Cobb 500	Flex
Białko ogólne (%)	22–24	21	22–24
EM (MJ/kg)	12,6	12,5	12,55–12,76
Kwas linolowy (%)	1,25	1,25	–
Metionina + cystyna	0,98	0,89	1,05/0,9

W pierwszym tygodniu ważne jest kontrolowanie ilość pobieranej paszy i wody oraz przyrostów masy ciała. **Paki charakteryzujące się wysokim przyrostem masy ciała w pierwszym tygodniu, utrzymują tę tendencję w dalszym okresie odchowu.** Błędów popełnionych podczas transportu i w żywieniu podczas pierwszego tygodnia życia piskląt nie da się naprawić w dalszym okresie odchowu.

W drugim tygodniu odchowu następuje intensywny rozwój kośćca, narządów wewnętrznych oraz duży przyrost masy mięśniowej. **Stąd stosowana od 4–5 dnia życia mieszanka typu starter uwzględnia zwiększone zapotrzebowanie kurcząt na energię mefoliczną, białko ogólne i składniki mineralne.** W tym okresie należy skrócić kurczętom dzień świetlny do ok. 18 godzin, natomiast natężenie światła powinno być zmniejszone do ok. 20 lux. Zwiększa się ilość pobranej paszy do ok. 1,8 kg/1 kg przyrostu, a ich masa ciała osiąga ok. 460 g (w zależności od zakupionej linii). **W tym okresie mogą często występować zaburzenia metaboliczne, a zbyt szybki wzrost i niewłaściwie zbilansowana mieszanka skutkują słabszym rozwojem układu kostnego i odpornościowego.** Stosowanie zalecanych przez producenta kurcząt programów żywieniowych świetlnych, dostosowanych do linii ptaków, może zapobiegać niskiej odporności oraz chorobom piskląt.

Tab. 2. Przykładowe mieszanki typu starter dla kurcząt brojlerów o zróżnicowanej zawartości energii metabolicznej

Komponent	Wariant	
	I: 12,5 MJ	II: 13,2 MJ
Śruta kukurydza	45,95	50,80

Śruta pszenica	10	-
Poekstrakcyjna śruta sojowa	30	35
Poekstrakcyjna śruta rzepakowa	6	4
Olej rzepakowy	4	6
Premiks* (Premiks w 1 kg zawiera 130 g wapnia)	1	1
Kreda pastewna	0,91	0,88
Fosforan dwuwapienny	1,48	1,61
NaCl	0,34	0,36
L – Lizyna	0,11	0,12
DL – Metionina	0,21	0,23

Odchów piskląt przeznaczonych na kury nioski

W przypadku piskląt przeznaczonych na kury nioski, okres odchowu wydłuża się do ok. 16 tygodnia życia, natomiast przyrosty masy ciała nie są tak duże jak w przypadku kurcząt brojlerów. Podstawowym celem odchowu kurek jest uzyskanie przez nie ściśle określonej masy ciała w momencie wejścia w nieśność i przygotowanie ptaków do intensywnej produkcji jaj w okresie nieśnym. Prawidłowo przeprowadzony odchów będzie czynnikiem determinującym późniejsze wyniki produkcyjne. **Masa ciała wstawianych i odchowywanych ptaków powinna być dokładnie kontrolowana.**

W pierwszych dniach pasza zadawana jest w pojemnikach umieszczonych bezpośrednio na ściółce.

Odchowalnia przed zakupem piskląt powinna być przygotowana na ich wstawienie. Cały obiekt powinien zostać dokładnie zdezynfekowany. **Po wstawieniu piskląta należy natychmiastowo napoić letnią wodą a po 2–3 godz.** od wstawienia można zadać im paszę. Pierwsze źródło pokarmu dla piskląt stanowi zazwyczaj zakupiona mieszanka pełnoporcjowa dostosowana do potrzeb piskląt związanych z intensywnym rozwojem organizmu i układu kostnego, w której zwraca się uwagę na zaopatrzenie piskląt w białko oraz składniki mineralne, takie jak Ca i P.

W chowie przyzagrodowym jeśli nie dysponujemy paszami pełnoporcjowymi równie dobrze pisklątom można podawać płatki owsiane, śruty zbożowe, twaróg czy też kaszę jęczmienną. **Po kilku dniach**

piskląta mogą otrzymywać posiekaną zielonkę, susz z pokrzywy i wielu innych ziół takich jak piołun, krwawnik czy mniszek lekarski.

W odchowcie piskląt, a następnie kurcząt przeznaczonych na nioski stosowanie mogą być pasze gospodarskie, jednak wówczas pojawia się konieczność uzupełniania mieszanki w komponenty mineralne oraz premiks jako źródło witamin i mikroelementów. **Zaleca się również stosowanie pasz zawierających duże ilości białka takie jak śruta sojowa czy drożdże paszowe, które zawierają duże ilości witamin z grupy B.** Pasy stosowane w żywieniu kurek powinny zawierać odpowiednią ilość aminokwasów siarkowych, dzięki którym proces opierzania ptaków nie zostanie opóźniony.

Tab. 3. Zapotrzebowanie na składniki pokarmowe kurcząt typu nieśniego (źródło: *Normy żywienia drobiu*, 2005).

Wyszczególnienie	Okres wychowu niosek		
	Do 7 tyg.	Do 14–16 tyg.	Okres przednieśny
EM _N (MJ/kg)	11,5–11,7	11,1–11,5	11,3–11,5
Białko ogólne (%)	19–19,5	14,5–15	15,5–17
Włókno surowe (%)	do 3,5	do 4	do 4
Lizyna (%)	0,95–1,1	0,68–0,72	0,7–0,8
Metionina (%)	0,39–0,45	0,33–0,35	0,36–0,41
Treonina (%)	0,63–0,73	0,49–0,52	0,51–0,58
Tryptofan (%)	0,18–0,21	0,16–0,17	0,16–0,18
Wapń (%)	0,9–1	0,8–0,9	2,5–3,0
Fosfor przyswajalny (%)	0,4–0,45	0,34–0,38	0,38–4,00
Wit. A. (j.m.)	11000–13000	8000–10 000	11 000–12 500
Wit. D3 (j.m.)	2500–3000	2000–2500	2500–3000

Poza prawidłowym żywieniem, pokrywającym w pełni zapotrzebowanie na poszczególne składniki pokarmowe niezwykle ważnym elementem odchowu piskląt jest zapewnienie optymalnych warunków mikroklimatycznych. **Czynnikiem środowiskowym o szczególnym znaczeniu jest temperatura, która w pierwszych dniach wychowu powinna wynosić 30–31 °C.** W przypadku wychowu na ściółce zbijanie się piskląt w grupę może świadczyć o zbyt niskiej temperaturze panującej w odchowalni natomiast rozproszenie piskląt z dala od źródła ciepła o zbyt wysokiej. Wraz z wiekiem, temperatura powinna ulegać obniżeniu tak aby w 35 dniu życia piskląt wynosiła 17–19 °C. Wilgotność w okresie odchowu powinna wahać się pomiędzy 60 a 70%.

Okres odchowu piskląt wpływa na ich późniejszą wydajność nieśną w przypadku niosek lub uzyskaną masę ciała przez kurczęta brojlery. Odpowiednio dostosowane mieszanki, jak również dostosowane do potrzeb ptaków warunki środowiskowe pozwalają optymalnie wykorzystać potencjał genetyczny współczesnych linii genetycznych ptaków.